

UTISGAD

International Journal of Commerce, Industry and Entrepreneurship Studies

ISSN: 2791-6987

Article ID: UTISGAD-2024-4-1-0906 | pp. 30-43

Article Type: Research Article

Received: 09.06.2024

Accepted: 26.07.2027

Copyright: CC BY-NC 4.0 | Checked by: iThenticate

Open-Access Policy: BOAI has been applied.

www.utisgad.org | www.sitso.org.tr | Article Link

SURİYELİ GÖÇMEN KADINLARIN GERİDE BIRAKTIKLARI¹

Fatma YEŞİL²

ÖZET

Göç, toplumların tarihsel süreçlerinde sebepleri ve sonuçlarıyla geleceği etkileme gücü olan önemli ve geçmiş insanlık tarihi kadar eskiye giden bir olgudur. Göç veren ya da alan tüm toplumlar bu yer değiştirme faaliyetlerinden etkilenmektedir. Savaşlar, coğrafik koşullarla ortaya çıkan kıtlıklar, doğal afetler, siyasi baskılar gibi çeşitli sebepler, göçün zorunlu etkenleri olarak düşünülmektedir. Mevcut çalışmada 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaşın etkili olduğu göçün, göçe zorlanan bireylerinin savaşta kaybettikleri ve göç yerinde bıraktıkları yakınları sorgulanmıştır. Çalışmanın amacı toplumsal yapıyı oluşturmada önemli bir yere sahip olan geniş veya çekirdek ailenin parçalanmış olmasını saptamaktır. Sonuç, derinlemesine görüşme tekniği ile gerçekleştirilen veri derleme sürecinde katılımcı olarak görüşülen kadınların yüzde seksen (%80)’inin ailesinden veya akrabalarından pek çoğunu geride bıraktığı, yüzde altmış yedi (%67)’sinin ise savaşta eş, baba, kardeş veya akrabalarını kaybettikleri tespit edilmiştir. Devletlerin çoğunlukla bir güvenlik sorununun çözümü temeline dayandırarak meşru hale getirdiği ve gerçekleştirdiği savaşların ancak arka planda finansal, kültürel, coğrafik zenginlikler hatta kontrolün sağlanması ve güç elde etme çabası gibi birçok neden barındırdığı da bilinmektedir. Fakat savaşların insan onuruna yakışmayan durumlarla verilen hayatta kalma mücadelesini ortaya çıkardığı ve uzun süreli yıkımlarının görmezden geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Anahtar kelimeler: Göç, Göçmen, Savaş, Geride bırakılan

JEL Codes: F22

¹ Çalışmanın özeti 24-26 Kasım 2023 tarihlerinde Girne, KKTC’de gerçekleştirilen IV. Liderlik Akademisi & Yönetim Kongresi’nde sunulmuştur.

² Öğretim Görevlisi, Mersin Üniversitesi Silifke Meslek Yüksekokulu, fatmayesil@mersin.edu.tr, ORCID:0009-0006-2017-1212

WHAT SYRIAN MIGRANT WOMEN LEAVE BEHIND

ABSTRACT

Migration is an important phenomenon that has the power to influence the future with its causes and consequences in the historical processes of societies and its history goes back as far as the history of humanity. All societies that give or receive migration are affected by these displacement activities. Various reasons such as wars, famines caused by geographical conditions, natural disasters, and political pressures are considered as compulsory factors of migration. In the current study, the relatives of the individuals who were forced to migrate by the civil war that started in Syria in 2011 and who were lost in the war and left at the place of migration were questioned. The aim of the study is to determine whether the extended or nuclear family, which has an important place in forming the social structure, is broken. As a result, it was determined that eighty percent (80%) of the women interviewed as participants in the data collection process carried out with the in-depth interview technique left behind many of their family members or relatives, and sixty-seven percent (67%) of them lost their husbands, fathers, siblings or relatives in the war. It is also known that wars, which are often legitimized and waged by states on the basis of solving a security problem, have many reasons behind them, such as financial, cultural, geographical riches, and even the effort to gain control and power. However, it would not be wrong to say that wars reveal the struggle for survival in situations that do not benefit human dignity and that their long-term destruction is ignored.

Keywords: Migration, Migrant, War, Left Behind

JEL Codes: F22

1. GİRİŞ

Göç etmek, bir ağacın kök saldığı toprağından sökülüp başka bir iklimde yeşertilmeye çalışılmasıdır aslında. Oysa insanoğlu geçmişten günümüze ister bireysel ister topluluklar halinde olsun kendi ülke sınırları içinde, başka ülkelere ya da kıtalar arası daha iyi bir yaşam oluşturmak umuduyla veya hayatta kalabilmenin tek seçeneğı olarak göç etmiştir. Çoğunlukla göçler savaş, kıtlık, doğa olaylarından meydana gelen felaketler ve toplumsal baskı gibi çeşitli sebeplerden ortaya çıkmaktadır (Keleş, 1983: 6). Göçlerin sosyal, kültürel, ekonomik ve toplum refahı gibi değişimleri beraberinde getireceğinin bilinmesi önemlidir. Castles ve Miller'a (2008:5) göre ulus aşırı gerçekleşen göç hareketleri tarih boyunca var olsa da son yıllarda küreselleşmenin de izlerini taşıyan göç hareketlerinin niteliğinde, kapsamında ve boyutunda pek çok değişiklik meydana gelmiştir. Sınırları aşan ve özellikle siyasal otoritelerin karşılama güçlük yaşadığı kitlesel göç dalgasının farklı şekillerinin ortaya çıkardığı küresel hareketlilik, anavatanlarından ayrılıp göçmen kimliğı altında ve yurttaşlık haklarından yoksun kalan göçmenleri, bir yandan (mekânsal, siyasal, sosyal) içinde buldukları talihsiz durum karşısında çaresizlikle yüz yüze bırakırken diğer yandan bu önemli sorunu aşma mücadelesi vermeye zorunlu bırakmaktadır (Soysal, 2010:495, Li, Frieze, 2012: 5-8).

Tüm uluslardaki bireylerin yaşama tutunma gereksinimi, küreselleşmenin etkileriyle meydana gelen yenedünya düzeninde neredeyse süreklilik gerektiren daha fazla entegre olma ihtiyacını, toplumsal, siyasal, kültürel ve ekonomik süreçlerde yeni boyutların ortaya çıkmasını kaçınılmaz kılmıştır (Ünal,2014:20). Uluslararası göç hareketlerinin sıklıkla ve kontrolsüzce gerçekleşmesi, başta komşu ülkeler olmak üzere göçten etkilenmesi beklenen tüm uluslarda yabancı korkusu ve etnik çatışmalara sebep olabileceğı gibi güvenliğı tehdit eden durumları da ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca sosyal, kültürel, ekonomik ve mevcut toplumsal yapıları olumsuz yönde etkileyebileceğı ve beraberinde, başlangıçta öngörülemeyen mikro düzeyde birçok sorunu da meydana getireceğinin bilinmesi önemlidir (Deniz,2014:177, Çobanoğlu, 1996: 12). Nitekim küreselleşme süreciyle birlikte uluslararası göç sorunu, sosyal, kültürel, hukuksal, siyasal ve ekonomik dinamikleri olan oldukça karmaşık ve değişken bir durum olarak görülmektedir. Son yıllarda meydana gelen göç hareketleri çeşitli özellikleri (nicel ve nitel) açısından yoğun bir değişim sürecine girmiştir (Ünal, 2014: 4, Sencer, 1979: 28).

Çoğunlukla siyasi baskıların ve iç çatışmaların sebep olduğu göç hareketleri, göç eyleminde bulunan göçmenlerin birçoğunu, kendi ülkesi dışındaki yeni yaşam arayışlarını mülteci veya sığınmacı statüsü ile sürdürmeye mecbur bırakmaktadır. Castles ve Miller'a (2008,175) göre, milletlerarası ortaya çıkan göçün teknolojik gelişmeler, küreselleşme vb. etkilerle farklı süreçlerde ve göstergelerle değişimine tanık olmaktadır. İkinci dünya savaşının beraberinde, birçok ulusun ortadan kalktığı, sınırların yeniden çizildiğı ve yeni oluşumları meydana getirdiğı bilinmektedir. Ayrıca bu dönemde meydana gelen politik gerginliklerin ulusların kendi içerisinde kargaşa ve çatışmaya sebep olacak tehditler oluşturduğu sıklıkla gözlemlenmiştir. Buna ek olarak, dünyada kuzey güney uçurumunun

derinleşmesi olarak da ifade edilen toplumsal koşullar, siyasal faaliyetler ve ekonomik yapılarda gözle görülen farklılaşma, milletlerarası göç eylemlerinin asıl nedenlerini göstermektedir. Söz konusu değişimler göç faaliyetlerinin geçmişe kıyasla birçok yönden değişimini beraberinde getirmiştir ve göç eskiye göre çok daha heterojen ve kompleks bir nitelik kazanmıştır. Bu durum hem göç veren hem de göç alan uluslar için sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik acil tedbirlerin alınması gerekliliğini göstermektedir.

Diğer taraftan Erol ve Ersever'inde (2014,8) belirttiği gibi, göç ile birlikte göçmen, ailesinden mevcut kültüründen kopma durumuyla karşı karşıya kalmaktadır. Çoğunlukla göç edilen yeni topraklarda yaşatılan kültürel özelliklerin farklılık göstermesi onun birçok duygusal sorun yaşamasına sebep olmaktadır. Anca zaman içerisinde göçmen karşılaştığı yeni kültürel özelliklerle kaynaştıkça duygusal sorunlar azalabilir. Yine de savaşın her türlü (iç savaş veya dış güçlerle yapılan savaş) birçok yıkımın yaşanmasına neden olmakla birlikte telafisi mümkün olmayan kalıcı hasarların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Savaş bölgelerinde çatışmaların neden olduğu yaralanmalar ve ölümler savaşın doğrudan etkisini yansıtırken, savaş bölgesinden uzaklaşabilen siviller için başka sorunlar (sağlık bakımı, ebeveyn kayıpları, zorunlu göçler, temiz su ve gıdaya ulaşamama gibi) ortaya çıkmaktadır (Oğuz, Tuygun ve diğer.,2016:2). Zorunlu göçler, savaş bölgesinden uzaklaşıp yeni bir yaşam kurma arayışına giren göçmenleri oldukça güç bir yolculuğa mecbur bırakmaktadır. Hatta bazen göçmenler ulaşmak istedikleri ülkelere yasa dışı yollarla bile olsa girmeyi hedeflemekte ve can kayıpları gibi sonuçları acı olan, olaylar yaşanmaktadır.

2. GÖÇ VE GÖÇMEN KADIN

Göç olgusunun tarih boyunca ve günümüzde çok farklı sebepleri olmasına rağmen herkes tarafından ilk akla gelebilecek başlıca sebepler savaşlar ve doğal afetlerdir. Nedeni göçü zorunlu kılan doğal afetler ve savaşlarsa göç yolculuğu hayatta kalabilmenin bir yolu olarak çıkılan zorunlu ve zorlu bir yolculuktur. Kavimler göçüne neden olan insanoğlu; sınırları (ırk, kültür, coğrafya, din) keşfettikten sonra daha iyi bir yaşam umuduyla göç artık evrensel bir sorun haline gelmiştir. Göç, küçük topluluklardan ve az gelişmişlikten büyük sınırları olan, gelişmiş toplumlara geçişin bir hikayesi olmuştur. Aynı zamanda, bir milletin alt etnik kökenleri ve o milletin kimliğinin sebebidir. Bir fiziksel sınırdan başka bir fiziksel sınırın içine geçiş aynı alt etnik kökenlerle birlikte olur ve kendilerine ait sorunları da yeni fiziksel sınırların içine beraberinde getirir. Bunu da geçmişten kopmama, gelen köklere bağlılık adına yapar insanoğlu.

Cengiz'in de (2015,19) belirttiği gibi, genellikle göçler, sebep ne olursa olsun, geride acı hikâyeler bırakmaktadır. Oysa göç hareketi, göç yolundakiler için yeni bir yaşama atılan umut dolu adımlardır. Fakat bu yolun sonuna gelindiğinde bazen hayaledilen yaşamı yakalama imkanı oluşurken, bazen de göç edenleri terk ettiği bölgeden çok daha güç durumlarla yüz yüze getiren koşullar ortaya çıkmaktadır. Göçmen için koşulların önemli belirleyicileri, göç edilen ülkelerin göçmene yönelik uyguladığı politikalar ve ekonomik

gelişmişlik durumudur. Kaçınılmaz olan ise bütün göçlerin, sosyo-kültürel etkileşimleri ve ekonomik düzenlemelerde yeni boyutları beraberinde getirmesidir. Göçmenlerin, yaşamlarını sürdürebilmeleri için belli miktarda gelir elde etmeleri, insanoğlunun sosyal bir varlık olması sebebiyle de yeni yaşamlarını kurmak istedikleri topraklarda yaşayan topluma uyum sağlamaya çalışmaları zorunlu bir ihtiyaçtır.

Gökbayrak'ın belirttiğine göre göçmen kadın aracılığıyla, dünyanın az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerinden, gelişmiş ülkelere bir refah transferi yaşanmaktadır. Çünkü göç almış gelişmiş ülkelerde farklı sonuçların ortaya çıkardığı hasta, yaşlı veya çocuk bakım hizmetlerindeki arz açığı, göçmen kadınlar tarafından doldurulmaktadır (Gökbayrak, 2009:23). Fakat her göç eden birey veya topluluk kendi kültürel değerlerini de beraberinde götürdüğü için göç ettikleri toplumların kültürel yapısında birtakım yozlaşmaya sebep olacağı kaçınılmaz bir durumdur. Diğer taraftan göçmen bireylerin ya da kadınların göç ettikleri ülkelerde niteliklerine bakılmaksızın veya almış oldukları eğitimden bağımsız düşük ücretle çeşitli işlerde çalıştırılmaları onları, niteliksiz bireyler olarak yaşamlarını sürdürmek zorunda bırakmaktadır. Gökmen'in de ifadesinden anlaşılacağı gibi, göçmen kadınlar ülkelerinde doktorluk, mühendislik avukatlık gibi uzmanlık gerektiren yüksek statülü işlerde çalışmış kadınlar olabilir fakat göç ettikleri ülkelerde yaşamak zorunda kaldıkları değişim onları niteliksizlermiş gibi olma sorunuyla yüz yüze bırakmaktadır (Gökmen, 2011:26).

Dahası göçmen kadınların sadece nitelikleri görmezden gelinmez değil ayrıca birtakım uygulamalarla asıl mesleklerini icra etmeleri engellenebilir. Buna ek olarak göçmen kadınların farklı tarihsel, kültürel ve sosyal yapılardan gelmiş olmaları, uyum sağlamaya çalıştıkları yeni çevreye adapte olmalarını güçleştirebilir. Göçmen kadınlar dâhil olmaya çalıştıkları çevreyle baş etmeye çalışmanın yanı sıra eşleriyle, atfedilen eş ve annelik rolleriyle de mücadele etmek zorunda kalmaktadır (Liamputtong, 2006:26). Diğer taraftan Edo & Toubal'ın yapmış olduğu araştırma, Fransa'da yaklaşık yirmi yıldır göçmen kadın işçilerin arzında önemli bir artış yaşanması, yerli kadın ve erkek işçiler arasındaki ücret farkının artmasına neden olduğunu göstermektedir (Edo & Toubal, 2017:17). Bu bağlamda toplumların dinamik bir yapıya sahip olduğu gerçeğinden hareketle göçlerin kültürel, kamu güvenliği, ekonomik, siyasal ve sağlık alanında olumlu, olumsuz sonuçlar doğurabileceğinin başlangıçta tam olarak öngörülmesi pek mümkün olmayabilir veya öngörülen sonuçların tam tersi sonuçlarla da karşılaşılabilir. Dahası olumlu veya olumsuz sonuçların uzun yıllar sonra da ortaya çıkabileceğinin bilinmesi önemlidir.

3. YÖNTEM

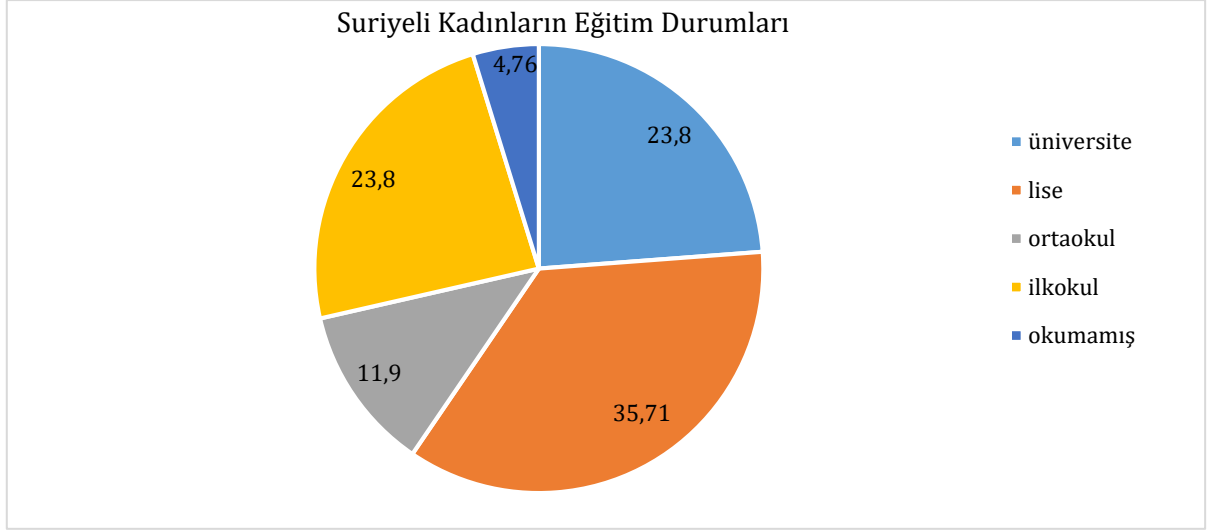
Çalışmada, 42 Suriyeli kadınla yüz yüze görüşmeler yapılmış ve önceden hazırlanmış sorular kullanılmıştır. Ancak sorulara verilen cevaplar bağlamında yeni sorular üretilerek katılımcıların içtenlikle kendilerini ifade etmelerine olanak sağlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti devleti sınırları içerisine (Türkiye'nin Güney Doğusuna) göç etmiş, mülteci kamplarında yaşamış ve diğer yerleşim alanlarında yaşayan gündelik hayata uyum

sağlamaya çalışan bekâr, dul kalmış veya boşanmış, 18-45 yaş aralığındaki Arap, Türkmen, Çerkez ve Kürt etnik kökenlerine sahip, okuryazar olmayanlar da dâhil her düzeyde eğitim almış kadınlar tercih edilerek çalışmanın sınırlılıkları belirlenmiştir. Göç kavramının, gerek o bölgede yaşayan bölge insanı için gerekse göç etmiş insanlar için bir tabu olması sebebiyle kadınlar ile görüşme sırasında güven ortamının oluşturulması, veriler elde edilirken önemli görülmüş ve üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir durum olmuştur.

Katılımcı kadınların sorulan soruları yeterli düzeyde anlayamadıkları ve cevap veremedikleri durumlarda kendi içlerinden hem Arapça hem Türkçe bilen tercümanların yardımı alınmıştır. Katılımcıların sorular karşısında kendilerini rahat hissederek iç dünyalarındaki hissiyatlarını, düşüncelerini ve rahatsız oldukları konuları ifade etmeleri amaçlanmıştır. Ayrıca katılımcı kadınların ifadelerinin aktarımında, ad ve soyadları baş harfleri kodlanmış, kamplarda yaşamış olanlar için hangi kampta, şehir hayatına uyum sağlamaya çalışanlar içinde nasıl ve nerede yaşadıkları gizli tutulmuştur. Çalışmada katılımcı kadınların bilgilerinin kodlanarak aktarılması, kişisel bilgilerinin ifşa edilmesinin etik olmayacağı anlayışından doğmuştur. Çalışmanın bulgular kısmında katılımcıların ifadeleri tırnak içinde, italik yazı stili ile orijinal haliyle aktarılmıştır.

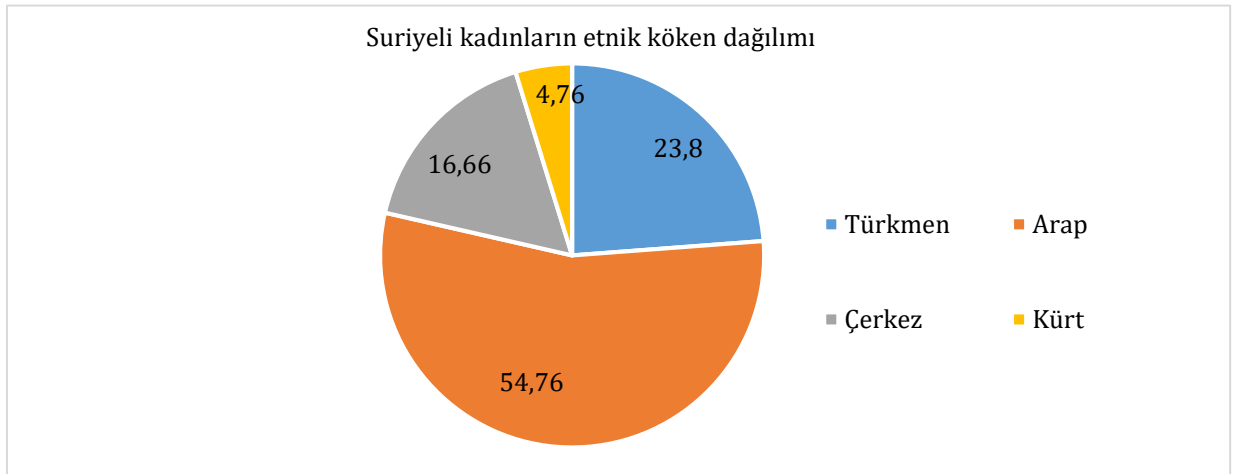
4. TÜRKİYE'YE GÖÇ ETMİŞ SURİYELİ KADINLARIN YAKINLARINI GERİDE BIRAKMALARI: BULGULAR.

Görüşmelere katılan Türkiye'nin Güney Doğusuna göç etmiş Suriyeli 42 kadının demografik özelliklerine bakıldığında bulgular şu şekildedir: Yaş ortalamaları 27 olup; savaş öncesi 2011 yılına göre dolar bazında aylık gelirleri ortalama \$ 809,63 iken, göçten sonra ortalama \$ 286,99 dolara düşmüştür. Göç öncesi ve göç sonrasında 2018'de verilerin elde edildiği tarihe bakıldığında gelir seviyelerinde göç sonrası artış olan durumlar gözlemlendiği gibi göçün bir yansıması olarak çoğunluğun gelirinde ciddi düşüşler dikkat çekmektedir. Görüşmelere katılan kadınların eğitim durumları incelendiğinde, Grafik 1'de de görüldüğü gibi çoğunluğu oluşturan 15 kişi lise, 10'ar üniversite ve ilkokul, 5 ortaokul ve 2 hiç okumamış katılımcı olduğu saptanmıştır.

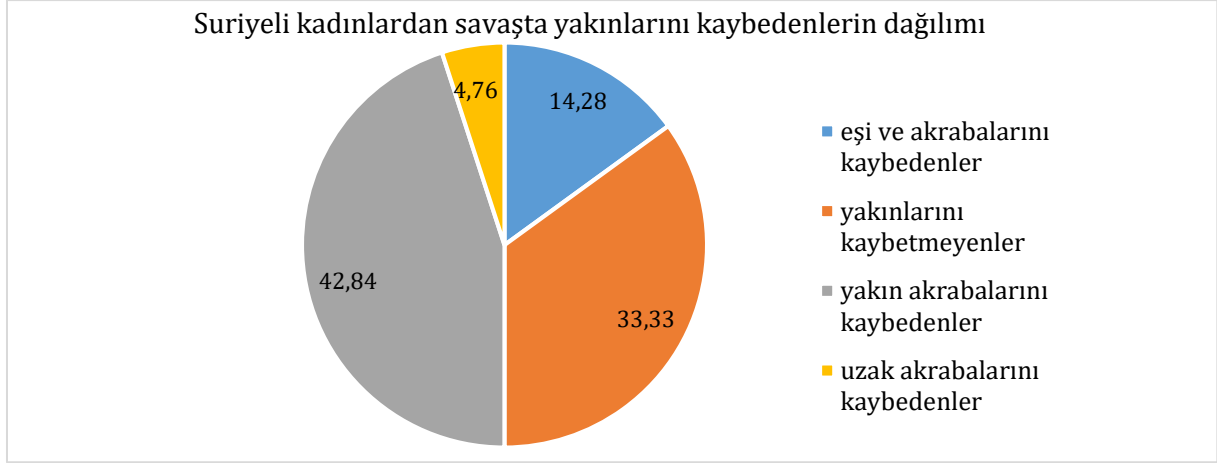
Grafik 1. Suriyeli Kadınların Eğitim Durumları

Suriye çeşitli etnik kökenlerin birlikte yaşadığı bir topluma sahiptir. Bu nedenle çalışmada Suriyeli kadınları tek bir etnik kökenin temsil etmeyeceği gerçeğinden hareketle; 23'ü Arap, 10'u Türkmen, 7'si Çerkez ve 2'si Kürt olmak üzere 42 kadın ile görüşme yapılmıştır.

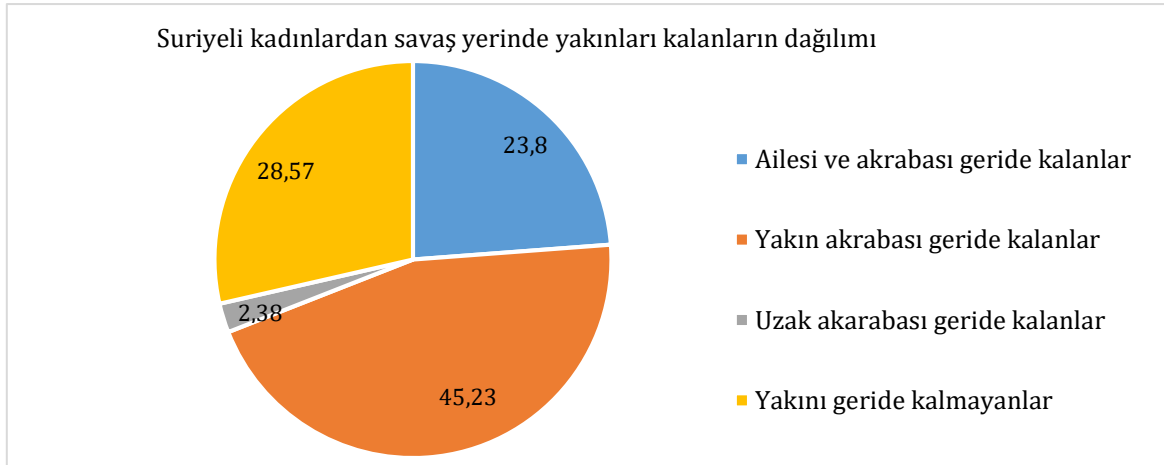
Grafik 2. Suriyeli kadınların etnik köken dağılımı

Savaş sebebiyle göç etmek zorunda kalmış ve mevcut çalışmada görüşmeye katılan 42 Suriyeli kadının 6'sı eş ve amca, dayı, kardeş gibi 1., 2. ve 3. dereceden akrabalarını, 18'i baba, abi, kardeş, amca-dayı çocukları gibi 1., 2. ve 4. dereceden akrabalarını kaybetmiştir. Görüşülen 14 kadın uzaktan ve yakından herhangi bir yakını kaybetmemiş, 2 görüşmeci ise uzaktan akrabaları olan kişileri savaşta kaybettiklerini ifade etmiştir.

Grafik 3. Göç etmiş Suriyeli kadınlardan savaşta yakınlarını kaybedenlerin dağılımı

Göç etmek zorunda kalan Suriyeli kadınlardan yakınlarını savaş ülkesi olan Suriye’de bırakıp gelmek zorunda kalanlar incelenmiştir. Grafik 4. de görüldüğü üzere ailesi ve akrabalarından birçok kişiyi geride bırakmak zorunda kalan 10, yakın akrabalarından birçok kişiyi geride bırakmak zorunda kalan 19, uzaktan akrabalarını geride bırakmak zorunda kalan 1, hiçbir yakını savaşın olduğu topraklarda kalmayan ise 12 kadınla görüşme yapılmıştır.

Grafik 4. Göç eden Suriyeli kadınlardan savaş yerinde yakınlarını bırakmak zorunda kalanların dağılımı

Genellikle devletlerin bir güvenlik meselesine temellendirerek meşrulaştırdığı savaş, uzun süreli sonuçları ve yıkıcı sosyal etkilerinden kaynaklı olarak diğer (suç ve terörizm) yıkıcı etkilere sahip konulardan ayrılır ve bölge halkı üzerinde savaş öncesi, savaş süresi ve savaş sonrası olmak üzere farklı aşamalardan oluşan derin etkiler bırakır (Smith 1998: 202). Birçok tanımı yapılan savaş Rousseau’ya (1965) göre, özgürlüğün sınırlandırılması, yok edilmesi veya köleleştirilmesidir. Oysa bir insan için özgürlüğünün elinden alınması, insan olma niteliğinden, sahip olduğu haklarından, hatta insan olmanın temel sorumluluklarını yerine getirmekten yoksun bırakılmasıdır. Böyle bir yoksunluk, her

şeyden önce insan doğasıyla uyuşmaz (Alaeddinoğlu ve Aliğaoğlu,2007:1). Oysaki insanlar, geçmişten günümüze çoğunlukla gelişmekte olan pek çok ülkede, bazen modernleşme çabası sonucu olarak da gösterilen farklı sebeplerle birçok savaşın yaşandığı bir dünyaya tanık olmaktadır.

2011 yılına uzanan Suriye'deki iç savaşın yıkıcı sonuçlarına maruz kalarak topraklarını terk etmek zorunda kalan S.E.; *"Sevdiğim kişiyi ve akrabalarımın birçok kişiyi geride bıraktım"*. Diyerek acı gerçekleri bir kez daha dile getirmektedir. Yine sevdiği erkeği geride bırakmanın hüznünü *"O, geride kaldı, bitti gitti her şey gerek yok haber almama"*. İfadesiyle sanki kaderine sitem etmekteydi. *"Akrabalarımın hayatta olduklarını biliyorum ama sevdiğim kişinin durumunu bilmiyorum"*. Sözleriyle geride bırakılanlardan haberdar olunamamanın güçlüğü de dile getirmektedir. N.H.; *"Çok yakın akrabalarım olmasa da annemin kuzenleri, babamın kuzenleri savaşta kaybettiğim yakınlarım arasındadır"*. İfadesinde o kadar kayıp var ki hatırlayabildiklerim bunlar der gibiydi. M.G.; *"Komşuları, tanıdıkları savaşta kaybettik ama yakın akraba kaybetmedim"*. Sözleriyle yakın akrabalarını kaybetmediği için haline şükreder gibi bir izlenim bırakmaktaydı fakat *"Babamı Suriye'de bıraktık"*. İfadesinde babaya duyulan özlemi gizleyemedi ve kelimeler boğazında düğümlendi adeta. R.N.; *"Kocamı, kocamın kardeşini ve kendi amcamı kaybettim"*. Derken sesi titremişti. *"Suriye'de akrabalarım var"*. Sözleriyle geride de olsa hayatta kalan yakınlarının olduğunu bir umutla anlatmaktaydı. E.H.; *"Savaşta kuzenlerimi ve yeğenlerimi kaybettim"*. Sözleriyle savaşın uzaktan veya yakından ama herkese ölüm acısını tattırdığını belirtmiştir.

L.K.; *"Bacımı, teyzemi kaybettim"*. Dedi ve bir kardeşi kaybetmenin acısını titreyen sesiyle anlattı. *"Sevdiğim erkeği bırakmadım ama Suriye'de bıraktığım akrabalarım var"*. Sözleriyle sevdiğini bırakmamak diğer sevdiklerini bırakmanın özlemine gidermiyor ki der gibiydi sanki. S.A.; *"Babamı savaşta kaybettim"*. İfadesiyle acının en büyüğünü anlatmaya çalıştı ve *"Bütün ailem burada geride bıraktığım kimse yok"*. Sözleriyle geriye dönmek üzere bir ayrılığı hissettirmişti. D.M.; *"Amcamı, teyzemi ve diğer akrabalarından geride kalanlar oldu"*. Dedi ve anlattı köklerinden kopup gelişini. R.H.; *"Bazı kuzenlerimi ve akrabalarımı kaybettim"*. Sözleriyle anlattı savaşın ondan aldıklarını ve *"Hiç kimseyi bırakmadım"*. Diyerek geride özlem duyacağı kimsenin olmamasının mutluluğunu belirtti. R.H.; *"Amcamın oğlunu ve bazı akrabalarımı kaybettim"*. İfadesiyle anlatmaya çalıştı kayıplarını. *"Sevdiğim bir erkeği geride bıraktım ama şimdi ne durumda bilmiyorum"*. Sözleri ise, sevdiğine duyduğu özlemden çok hissettiklerine duyduğu umutsuzluğu anlatmaktaydı. C.D.; *"Dayımı ve kuzenlerimi kaybettim"*. Diyerek savaşın yaşattığı acıyı anlattı. S.A.; *"Sevdiğim insanlar, akrabalarım, kuzenlerim Suriye'de kaldı"*. Sözleriyle sevdiklerinden, kökünden, toprağından kopup gelirken geride bırakmak zorunda kaldıklarını anlattı. N.Ş.O.; *"Üç tane kuzenimi kaybettim"*. Savaşta diye dile getirdi acısını. *"Suriye'de bıraktığım yakınlarım olmadı ama sevdiğim beni bırakıp Danimarka'ya gitti"*. İfadesiyle savaşın insanları nasıl bölük pörçük dünyanın her bir tarafına savurduğunu anlatmaya çalıştı.

L.A.; *“Amcamı kaybettim”*. Dedi ve *“Akrabalarım geride kaldı ama sevdiğim Suriye’den gitti”*. *“Kanada’da yaşıyor”*. Diyerek, bir başka sevdiklerinden ve sevgiliden zorunlu ayrılığı anlattı. S.H.; *“Amcamı ve dayımı kaybettim”*. Sözüyle belirtti acısını ve *“Hayır, geride bıraktığım kimse yok”*. İfadesiyle ise, savaşın ülkesinde anılar hariç özlem duyacağı kimsenin olmadığını belirtti. S.D.M.; *“Evet, kardeşimi ve birçok akrabamı savaşta kaybettim”*. Sözleriyle acısını dile getirirken gözyaşlarını tutamadı ve *“Evet, birçok akrabam Suriye’de kaldı”*. Sözleri ise, acısının sadece savaşta kaybettikleri değil bir de geride bıraktıklarına duyduğu özlemi vurgulamaktaydı. V.A.; *“Yok, herhangi bir yakınımı kaybetmedim”*. Diyerek yaşadıklarını bir nebze de olsa şans olarak gören başka bir görüşmeciye ve *“Evet, birçok akrabam Suriye’de kaldı”*. Sözüde ise, o şansın geride bıraktıklarına ve geçmişe duyulan özlemle kaybolduğunun yansıması vardı. Devam etti V.A.; *“Vallahi savaş sevdiğimden ayırdı, yapacak bir şey yok”*. İfadesiyle kaderine teslim oluşu dile getirdi ve *“Keşke öyle bir şansım olsaydı”*. Sözü, geride bırakılan sevgiliye özlemin ne kadar büyük olduğunu açıkça göstermekteydi.

H.E.İ.; *“Amcamı ve halamın çocuklarını kaybettim”*. Diyerek anlattı savaşın yok ettiklerini. *“Akrabalarımın birçoğu Suriye’de kaldı”*. Sözü ise sadece savaşta kaybedilenlerin acısı değil bir de geride bıraktıklarına duyulan hasreti anlattı. Z.G.; *“Oğlu bizimle yaşayan erkek kardeşimi savaşta kaybettim”*. Dedi ve kardeş acısını ondan kalan hatıra ile sarmaya çalışıyordu adeta. Devam etti *“Suriye’de bir sevgili bırakmadım ama akrabaların çoğu geride kaldı”*. Sözleriyle belirtti geride bıraktığı sevdiklerini. K.G.; *“Savaşta abimi kaybettim”*. Sözüyle bir başka kardeş acısını yaşayan görüşmeci olduğunu belirtti *“Akrabalarım ve arkadaşlarımın bazıları kaldı”*. Cümlesi ise, acının ve yakınlarla duyulan özlemin aynı yürekte taşındığını hissettirmekteydi. R.M.; *“Kardeşimin oğlunu kaybettim”*. Diyerek canından bir parçanın koparıldığını anlatıyordu. *“Kız kardeşlerim, arkadaşlarım ve akrabalarım Suriye’de kaldı”*. İfadesinden ise, savaşın insanları bütün sevdiklerinden ve topraklarından nasıl kopardığı anlaşılmaktaydı.

N.Ş.; *“Ailem kaldı. Ben kampta halamlarla yaşıyorum”*. Derken boynunu bükmişti ve sonra *“Evet, Sevdiğim şu an Hollanda’da yaşıyor”*. Diyerek ayrılık hasretinin çeşitliliğini belirtti. R.M.; *“Teyzemler ve sevdiğim bazı arkadaşlarım kaldı”*. Sözüyle aktardı geride bıraktığı sevdiklerini. M.O.; *“Yakın akraba olarak kimseyi kaybetmedim ama komşulardan ve uzak akrabalarından kaybettiklerim var”*. İfadesiyle yakınlarını savaşta kaybetmemenin bir şans olduğunu ima eden başka bir görüşmeci kadını fakat *“Teyzem, dedem ve diğer akrabalarından birçok kişi geride kaldı”*. Sözleriyle geride bıraktıklarını, hissettiği özlem bağlamında sıraladı, *“Hayır, o, Belçika’ya gitti”*. Sözüyle sevgiliden ayrı kalmış olmayı kabullenmek istemeyen bir duruşu sergiledi. U.I.; *“Annem Suriye’de kaldı ben kampta kardeşlerim ve babamın ikinci karısı olan üvey annemle yaşıyorum”*. Sözleriyle hüznlenerek anlattı annesini savaş ülkesinde, geride bıraktığını. M.T.; *“Dayımın oğlunu kaybettim”*. İfadesiyle savaşın kendinden alıp götürdüğünü aktardı. *“Herkes Türkiye’ye geldi geride kimse kalmadı”*. Cümlesi ise, geride bırakılanın sadece anılar olduğunu anlatmaktaydı. S.G.; *“Kendi ailemden kimseyi kaybetmedim ama akrabalarımın dayımın oğlunu kaybettim”*. Sözüyle yakınlarını kaybetmiş olmada çemberin oldukça daraltılmış

olduğu hissettirilmekteydi ve birinci dereceden akraba değilse insanlar kaderine teşekkür eder gibiydi. R.S.; *“Yakınlarımdan kimseyi kaybetmedim ama abimin kızı yaralandı”*. Diyerek yine kendini savaş ülkesinin şanslı bireyleri arasında gördü fakat *“Kız kardeşlerim ve erkek kardeşlerim Suriye’de”*. Derken sözler boğazında düğümlenmişti ayrı düşmenin acısından. N.K.; *“Eşimi, kardeşlerimi, kuzenlerimi ve birçok akrabamı savaşta kaybettim”*. Sözleriyle sanki kaybettiklerinin acısının derinliğine göre kelimeleri sıraladı ve *“Kız kardeşim ve kendim dışındaki bütün akrabalarım Suriye’de kaldı”*. İfadesinde yalnızlığın yarattığı çaresizlik hissedilmekteydi. F.K.; *“Ailemin tamamı Suriye’de kaldı. Ben çocuklarım ve bir de kız kardeşim Türkiye’deyiz”*. Cümleleriyle Suriye’de, geride bıraktıklarını aktardı. H.E.M.; *“Akrabalarım Suriye’de kaldı”*. Diyerek ve tek cümle ile geride bıraktıklarını anlatan bir başka görüşmeci kadın oldu. D.D.; *“Ailem Suriye’de kaldı”*. Cümlesiyle en yakınlarını geride bıraktığını anlatmaya çalıştı. İ.M.; *“Çok fazla, sadece 10 tane kuzenimi savaşta kaybettim”*. Sözleriyle dile getirmeye çalıştı acısının büyüklüğünü.

K.S.Y.; *“Akrabalarım Suriye’de kaldı”*. Sözüyle kısaca geride bıraktıklarının sadece akraba olduğunu açıkladı. M.G.; *“Dayım ve eşini kaybettim”*. İfadesiyle belirtti kaybettiklerini ve *“Bir abim Suriye’de kaldı. Ailemden diğer herkes Türkiye’de”*. Sözlerinden ise, canından birinin geride kalmasına bir hayıflanma sezilirken diğer taraftan herkesin Türkiye’de olmasının rahatlığı da hissedilmekteydi. H.N.; *“Eşimi, yeğenimi ve birçok akrabamı kaybettim”*. Sözleriyle yine kaybettiklerinin acısı büyüklüğünde kelimelerin sıralandığını gösterdi. Ve son olarak Ş.A.H.; *“Akrabalarımı 15 kişiyi savaşta kaybettim”*. Ve *“Dayım Suriye’de kaldı”*. Cümleleriyle savaşın, yıkıcı, yok edici gücünü, vatan toprağından kopuşu ve ayrılığın dile gelişini bir kez daha anlatmış oldu. Savaşın iki yüzü vardır: Bir tarafta yukarıda topraklarından ayrılmak zorunda kalarak Türkiye’nin güney doğusuna göç etmiş 42 göçmen kadının anlattığı karanlık, yıkıcı ve acı yüzü vardır. Diğer tarafta, ülke menfaatleri uğruna savunan veya savunduğunu ileri süren, bütün bu olumsuzlukları meşru gören, gerekçeler üreten ve mücadele eden kapitalist düzenin başrol oyuncularının tarafı...

5. SONUÇ

Göç hareketleri; tarih boyunca yaşanmış, günümüzde yaşanmakta ve gelecekte de yaşanması kaçınılmaz olan insanoğlunun bir yer değiştirme faaliyetidir. Bu faaliyetin savaş, kıtlık, doğal afetler ve siyasi baskı gibi zorunluluk bağlamında ortaya çıkan ya da daha iyi bir yaşam, eğitim veya iklim özelliklerinden kaynaklı zorunluluk gerektirmeyen çok farklı sebepleri vardır. Göçün sebebi doğal afetler ve savaşlar gibi zorunlu sebepler ise göç hayatta kalabilmenin tek seçenek görüldüğü bir yolculuktur. O, aynı zamanda küçük topluluklardan, büyük sınırları olan; az gelişmişlikten, gelişmiş toplumlara geçişin bir çabasıdır. Ayrıca bir milletin alt etnik kökenleri ve o milletin kimliğinin sebebidir. Göçlerin sosyal, kültürel, ekonomik ve toplum refahı gibi değişimleri beraberinde getirdiği de bilinmektedir. Çünkü her göçmen kendi kültürel değerlerini de beraberinde götüreceği için göçü alan toplumların gerek ekonomik gerekse kültürel yapısını birçok değişime uğratacaktır. Diğer taraftan göçmenlerin, niteliklerine ve almış oldukları eğitime

bakılmaksızın düşük ücretle farklı işlerde çalıştırıldıkları da bilinen bir gerçektir. Bu gerçek onları niteliklerini kullanamayan bireyler olarak yaşamlarını sürdürmek zorunda bırakmaktadır. Çoğunlukla güvenlik sorunu gerekçesiyle meşrulaştırılan ancak arka planda epey çeşitli sebepleri bulunan ve yapılan savaşların yarattığı zorunlu göç hareketleri, hem göçü alan, hem de göçü veren ülkelerde bölge halkı üzerinde savaş öncesi, savaş süresi ve savaş sonrası gibi farklı aşamalarda etkileri ortaya çıkmaktadır. Bu etkiler nadiren olumlu yönde gelişmeler şeklinde olsa da çoğunlukla makro ve mikro düzeyde olumsuz ve uzun süreli sonuçlara sebep olmaktadır. Mevcut çalışma göçün yaratmış olduğu yıkımların sonuçlarından biri olan aile birliğinin parçalanması ve sosyal çevreden kopuşunu ortaya koymak maksadıyla yapılmıştır. Ayrıca çalışmanın gerçekleştirildiği esnada birçok husus da dikkate alınmıştır. Örneğin; katılımcı kadınların bilgileri kodlanarak aktarılmış, kişisel bilgileri ifşa edilmemiştir. İfadelerinin aktarımında ad ve soyadlarının ilk harfleri kodlanarak verilmiştir. Kamplarda yaşamış olanlar için hangi kampta, şehir hayatına uyum sağlamaya çalışanlar içinde nasıl ve nerede yaşadıkları gizli tutulmuştur. Arap, Türkmen, Kürt ve Çerkez olmak üzere 18-45 yaş arası bekâr, dul kalmış veya boşanmış 42 kadınla yapılan yüz yüze görüşmede, görüşmeciler kadınlara önceden hazırlanmış 8 temel soru bağlamında görüşmelerin akışı doğrultusunda farklı farklı soruların yöneltilmesi, onların kendilerini içtenlikle ifade etmelerine yardımcı olması maksadıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sınırlılıkları çerçevesinde elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucunda söz konusu aile birliğinin gerek savaşta kaybedilen aile üyeleri veya akrabalar gerekse savaşın yaşandığı Suriye’de kalan veya farklı ülkelere göç etmek zorunda kalan aile ve akraba üyelerinin olduğu saptanmaktadır. Böylece çalışmanın amacı doğrultusunda hazırlanan sekiz temel soruya ve ilave sorulara görüşmeciler kadınların vermiş oldukları cevaplar şöyle dağılım göstermiştir: Kadınların yüzde seksen (%80)’i, kendisi Türkiye’ye gelirken ailesinden veya akrabalarından birilerini ya da birçoğunu Suriye’de, geride bırakmış olduğunu belirtmektedir. Yüzde on dokuz (%19)’u bütün akrabaları ve ailesiyle Suriye’yi terk etmiş olduğunu ifade etmektedir. Yüzde altmış yedi (%67)’si savaşta yakınlarını kaybettiğini belirtirken, yüzde otuz üç (%33)’ü hiçbir yakınına savaşta kaybetmediğini belirtmektedir. Görüşmeciler kadınlar savaşın yaşattığı pek çok acıyı, korkuyu, kaybı ve çeşitli mağduriyeti hüznlenerek anlattılar. Ayrıca kopup geldikleri topraklara ve sevdiklerine duydukları özlemi, bir daha hiç görüşememe ihtimalinin yarattığı kaygıyı, kaybettiklerinin boşluğunu nasıl dolduracaklarının umutsuzluğunu dile getirdiler. Özetle fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı çocukların ve toplumların var olabilmesi için aile birliğinin sağlanması azımsanamayacak kadar büyük ve önemlidir. Ancak geçmişten günümüze çeşitli sebeplerle gerçekleştirilen savaşların aile birliğini parçalama hususunda önemli bir payı üstlendiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Yapılan bu çalışmadan elde edilen sonuç göstermektedir ki, aile birliğinin parçalandığı ve iyileştirilmesi mümkün olmayan sonuçları ortaya çıkardığı yönünde olmuştur. Bu bağlamda savaş gibi göçü zorunlu kılan eylemlerin sebep olduğu aile birliğinin parçalanmasının makro ve mikro düzeyde özellikle sosyo-kültürel boyutta çok yönlü ve uzun vadede tehlikeli sonuçlara neden olabileceğini ortaya koyacak çalışmaların yapılması önerilebilir.

ETİK STANDARTLARA UYGUNLUK

Çıkar Çatışması: Çalışma tek yazarlı olup çalışmanın yazarı dışında çalışmaya katkı sunan olmamıştır. Dolayısıyla çalışmada yazarlar arası çıkar çatışması söz konusu değildir.

Fon Açıklaması: Bu çalışmada herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

KAYNAKÇA

- Alaeddinoğlu, F., & Aliğaoğlu, A. (2007). Savaş alanları turizmine tipik bir örnek: taarruz ve başkomutan tarihi milli parkı. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 215-225.
- Atabek, N. (2005). *Okur temsilciliği: Türk basınında okur temsilcisi köşeleri üzerine bir araştırma*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Bertrand, C. J. (2004). *Medya etiği*. Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Müdürlüğü.
- Castles, S., Miller, M. J., Bal, B. U., & Akbulut, İ. (2008). *Göçler Çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri*. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Cengiz, D. (2015). Zorunlu Göçün Mekânsal Etkileri ve Yerel Halkın Algısı; Kilis Örneği. *Electronic Turkish Studies*, 10(2).
- Çobanoğlu, Z. (1996). Konut Sağlığı. *Ankara: Somgür Yayınevi*, 12.
- Deniz, T. (2014). Uluslar arası göç sorunu perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181(181), 175-204.
- Edo, A., & Toubal, F. (2017). Immigration and the gender wage gap. *European Economic Review*, 92, 196-214.
- Erol, M., & Ersever, O. G. (2014). Göç krizi ve göç krizine müdahale. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 24(1), 47-68.
- Gökbayrak, Ş. (2009). Refah devletinin dönüşümü ve bakım hizmetlerinin görünmez emekçileri göçmen kadınlar. *Çalışma ve Toplum*, 2(21), 55-82.
- Gökmen, Ç. E. (2011). Türk turizminin yabancı gelinleri: Marmaris yöresinde turizm sektöründe çalışan göçmen kadınlar. *Çalışma ve Toplum*, 1(28), 201-232.
- İnal, A. (2006). Tarihsel Gelişimi İçinden Gazetecilik Etiğini Yeniden Düşünmek".(Editörler: Bülent Çaplı ve Hakan Tuncel). *Televizyon Haberciliğinde Etik*, 27-44.
- Keleş, R. (1996). Kentleşme Politikaları, Ankara: İmge Yayınevi.
- Li, Manyu, Irene H. FRIEZE (2012), "Before The Big Decision: Psychological Theories on Premigration Motivation", Immigration Polisicies, Challenges and Impact (Ed. E. Tartakovsky), New York: Nova Publishers, pp.3-27
- Liamputtong, P. (2006). Motherhood and "moral career": Discourses of good motherhood among Southeast Asian immigrant women in Australia. *Qualitative sociology*, 29, 25-53.
- Oğuz, S., Tuygun, N., Polat, E., Akça, H., & Karacan, C. D. (2016). Savaş ve çocuk: Suriye iç savaşının sınırdan 750 km uzaktaki bir çocuk acil servisine etkisi. *J Pediatr Emerg Intensive Care Med*, 3, 135-9.
- Rousseau, J. J. (1965). *Toplum Sözleşmesi*. Vedat Günyol (Çev.). Çan Yayınları. İstanbul.

- Sencer, Y. (1979). Türkiye’de Kentleşme, Ankara: Olgun Matbaacılık. *Kültür Yayınları*.
- Smith, V. L. (1998). War and tourism: An American ethnography. *Annals of tourism research*, 25(1), 202-227.
- Soysal, Ö. (2010). Evrenselcilik-Tikelcilik Gerilimi Işığında Ötekiler’in Kaderi. *I. Uluslararası Felsefe Kongresi*, 495-512.
- Ünal, S. (2014). Türkiye'nin beklenmedik konukları:" Öteki" bağlamında yabancı göçmen ve mülteci deneyimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 6(3), 65-89.